

שירלי נתן יולזרי

עלילת אקהת

קטעי תרגום עברי חדש

חגור, משקה את בני הקדש!
 הלא תברכנו, הו, השור אל, אבי?
 הלא תחזקנו, הו, בורא הבריות?
 ויהיה בנו בביתו,
 שרש בקרב היכלו:
 אשר מקים את מצבת רוחות אבותיו,
 במקדש, את חמן קרוביו המתים.
 אשר מן הארץ – מוציא את רוחו,
 ומעפר – את כח מקומו.
 אשר סוגר את פיות מנאציו,
 אשר מגרש את אשר הלינו נגדו;
 אשר אוחו את ידו בעת שכרון,
 אשר מעמיסו [כאשר הוא שבע זין].
 אשר אוכל חלקו בבית בעל,
 וואת מנתו בבית אל.
 אשר מטיח את גגו ביום [מאוס],
 אשר רוחץ את מדיו ביום בוך.
 [כוס] אוחו אל בידו,
 מברך את [דנאל], איש רפא,
 מחזק את הגבור, ואיש הרנמי:
 "חי נפשי – לו יחי דנאל ואיש רפא,
 ברוחי – הגבור, איש הרנמי,
 [] הוא ישגה.
 לערשו יעלה-נא [] ,
 בנשקו את אשתו – [] ,
 ובחבקו אותה – הריון.

כשהתבשר על בשורה זו, רווח לדנאל. עתה ידע כי יהיה מי שידאג לו, וימשיך את המסורת המשפחתית הפולחנית והחברתית.

טור ב, שורות 8-15

בדנאל הפנים מאירים,
 ומעל צוהל המצוח,
 פוער פה וצוחק.
 פעמיו על ההדום מניח,
 נושא קולו וקורא:
 "עתה אשב-נא אנכי, ואנוחה-נא,
 ותנוח בחזי נפשי.
 כי אכן יולד בן לי, כמו לאחי,
 ושרש, כמו לקרובי.

לכבוד לידתו של הבן קיבל דנאל מכת-ך וח'סס (אל המלאכה) קשת פלאית. את הקשת העניק דנאל לבנו אקהת. עניין זה מביא להתפתחות דרמטית בעלילה, מפני שהאלה ענת (אלת המלחמה והציד) חומדת את קשת, ורוצה בה לעצמה. באמצע משתה אלוהי היא מבחינה בקשת, ומפסיקה את השתייה. כך מתוארת ענת במשתה:

'עלילת אקהת' היא יצירה אוגריתית (כנענית), אחת מבין כמה יצירות שנמצאו בחפירות העיר אוגרית, בצפון סוריה (כיום תל-ראס-שמרה). עיר זו חרבה בתחילת המאה השתיים-עשרה לפני הספירה, אך היצירות הספרותיות שנמצאו בה קודמות לתאריך זה. היצירה 'עלילת אקהת' נכתבה על לוחות טין אשר שלושה מהם נתגלגלו לידנו. סיפור כנעני זה עוסק בגיבור האגדי דנאל. גיבור זה נזכר במקרא לצד נח ואיוב (יחזקאל יד, 14 ו-20). הנביא מתייחס למסורות, שבהן סופר כי שלושה גיבורים קדמונים אלו מילטו את בנייהם ובנותיהם בזכות צדקתם (עם מסורות אלו מתפלמס הנביא יחזקאל, וטוען את ההפך). לא תמיד שרדו גרסות אלו של הסיפורים. למשל, על פי ספר איוב שבמקרא לא מילט איוב את בניו ובנותיו (איוב א 18). נח נצטווה לאסוף את כל בני ביתו לתיבה, והם ניצלו מהמבול (בראשית 1 ו 18; 1 ו 1).

הסיפור על דנאל הוא אפוס. כלומר נרטיב הכתוב בצורה שירית. מחד גיסא, שירה זו מזכירה את השירה האפית ההומרית, בשל החזרות שבה, השימוש בלשון נוסחתית, תבניות וקונוונציות ספרותיות נוספות. מאידך גיסא, שירה זו כוללת קטעים קרובים למקרא בלשון, בדימויים, עולם האמונות ועוד, וכן שכיחה בה התקבולת, בדומה לשירה שבמקרא.

תוכן הלוח הראשון וקטעים מתורגמים מאוגריתית

האפוס 'עלילת אקהת' נפתח בתיאור הגיבור דנאל, המתפלל אל האלים ומתחנן שיעניקו לו בן. ביום השביעי לתפילותיו חל מפנה, והאל בעל (אל הסערה והגשם) משכנע את אל (ראש הפנתיאון) להעניק לדנאל את הבן הנכסף - אקהת. הציפיות מן הבן הזה רבות: עליו למלא חובות משפחתיות חשובות כלפי האב החי וכלפי אבות המשפחה המתים (רשימת חובות הבן שבטקסט למטה חוזרת ארבע פעמים באפוס, לשם הדגשת מסר זה).

טור א, שורות 15-40

והנה ביום השביעי,
 ו[בעל] קרב בתחנתו:
 "אביונות [דנאל], איש רפא,
 אנחת הגבור, איש הרנמי:
 אשר אין בן לו, כמו לאחיו,
 ושרש, כמו לקרוביו!
 האין בן לו, כמו אחיו,
 ושרש כמו לקרוביו?
 חגור, את האלים מאכיל,

נעים-הקול, והוא עוננו בשיר –
 אף אנכי אחיה את אקחת הגבור.
 ועונה אקחת הגבור:
 "אל תרמי, הו הבתולה!
 כי לגבור המרמה שלך נתעבת.
 איש באחריתו, מה הוא לוקח?
 מה לוקח איש בסופו?
 זגוג יוצק ולראשי,
 טיח על קרקרי.
 [הרי] כמות כל אדם אמות,
 ואני אכן כמו איש – אמות!
 ואף דבר שגני דבר אדברה:
 קשתות והן נשק ללוחמים,
 האם תצדנה נשים אבהן?
 בקול רם צוחקת ענת,
 ובלבה היא חורשת [מזמה]:
 "הקשב לי, אקחת הגבור,
 הקשב לי, ואתה | | :
 אם אפגשה בנתיב פשע,
 | | בנתיב גאווה –
 אפילה תחת פעמי – ואני –
 הנעים, החכם באנשים".

אחד מלוחות הטיח שעליהם נכתבה 'עלילת אקחת' בכתב יתדות אלפביתי

האלה ענת, הוועמת על הסירוב, פונה לאל, ראש הפנתיאון, לבקש את רשותו לפגוע באקחת. בכך שואפת ענת לבטל את החסד שעשה אל עם דבאל (חסד הענתק הבן). אל, אבי האלים, מסרב לבקשתה. למרות זאת דבקה ענת בתוכניתה, מורדת ברצון אל והורגת את אקחת. בהמשך העלילה משתמש המשורר-מספר באמצעים פואטיים שונים כדי לרמוז שהאלה נענשה על רצח זה ועל מרידתה. סופה של העלילה חסר, אך רוב הפרשנים משערים כי אל העניק לדבאל בן אחר או שהשיב את אקחת לחיים.

ביאורים

- רפא – שם אלוהות.
- הרנמי – שם מקום.
- חמן – כלי פולחן.
- כוח מקומו – הרוח שבקברו.
- קנה – הכוונה לחץ עשוי מקנה.
- חרוץ – זהב.
- מרכיב – בלשון המקור מן השורש צב"ת.
- צובה – משתוקקת, חומדת. לפועל זה דמיון צלילי לפועל צב"ת, המופיע כמה שורות קודם.
- לאמ – שם אלוהות.

שירלי נתן יולורי נולדה בקיבוץ זיקים, בשנת 1975; יוצרת בתחום האמנות הפלסטית; חוקרת את ספרות המקרא ואת זיקתה לספרות השמית המערבית מאוגרית הקדומה למקרא. עוסקת בהיבטים פואטיים ומשמעיים של ספרויות אלו.

טור ו, שורות 5-8

שונה מגביע, יין,
 מכוס חרוץ – [דם עצים].
 | | (? גביע ועוד גביע,
 | | (? עולה התירוש,
 | | [יין (?]

מיד לאחר מכן מתואר אקחת יוצא עם קשתו החדשה, וענת מבחינה בכך.

טור ו, שורות 8-45

מן החגורה (? | מוריד(?),
 וקנה מרכיב ועל הקשת.
 בנשוא עיניה, והיא רואה:
 | | (? חזק מיתרה, כברק,
 | | [נורה (? מזמזם(?), מכריק.
 | | [צובה לקשת, בת (? וכתר,
 [עויניה כמו נחש פוגשות ב ...
 וקנקנה מרוקנת לארץ,
 כוסו; שופכת ולעפר,
 נושאת קולה וקוראת:
 "שמענא והו אקחת הגבור!
 בקש כסף ואתנה,
 וחרוץ ואעניק לה.
 אף תן את קשתה לובתולה ענת,
 חצייה ליבמת לאמ".
 ועונה אקחת הגבור:
 "האדיר שבצעי הלבנון,
 האדיר שבגידו הראמים,
 האדירה שבקרני היעלים,
 שבמיתרי עקב השור,
 האדיר שבקני הסבך הגדול,
 תני לכתר-וח'סס.
 יעשה קשת לענת,
 חצים ליבמת לאמ".
 ועונה הבתולה ענת:
 "בקש חיים, הו אקחת הגבור,
 בקש חיים, ואתנה,
 אלמות, ואעניק לה.
 אגרם לה לספר כמו בעל שנים,
 כמו בני-אל תספר ירחים.
 כבעל – כאשר מחיה, מזמין,
 את השב לחיים מזמין, ומושקה אותו,
 קם ושר עליו